

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संस्कृत पारंगत (एम.ए.) – बहिःस्थ
परीक्षा: मे – २०२५
सत्र ४ थे
विषय: सांख्यकारिका (22E342)

दिनांक: १५/०५/२०२५

गुण : १००

वेळ : स. १०.०० ते १.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात. २) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य.

- प्र. १. सांख्यानां पञ्चविंशति तत्त्वानि विशदीकुरुत । (२०)
अथवा
सत्कार्यवादं सविस्तरं स्पष्टीकुरुत ।
- प्र. २. कारिकापञ्चकं सानुवादं स्पष्टीकुरुत । (३०)
१. प्रकृतेः सुकुमारतरं न किञ्चिदस्तीति मे मतिर्भवति ।
या दृष्टास्मीति पुनर्न दर्शनमुपैति पुरुषस्य ॥
२. तस्माच्च विपर्यासात्सिद्धं साक्षित्वमस्य पुरुषस्य ।
कैवल्यं माध्यस्थ्यं द्रष्टृत्वमकर्तृभावश्च ॥
३. स्वां स्वां प्रतिपद्यन्ते परस्पराकृतहेतुकां वृत्तिम् ।
पुरुषार्थ एव हेतुर्न केनचित्कार्यते करणम् ॥
४. सान्तःकरणा बुद्धिः सर्वं विषयमवगाहते यस्मात् ।
तस्मात्त्रिविधं करणं द्वारि द्वाराणि शेषाणि ॥
५. सात्त्विक एकादशकः प्रवर्तते वैकृतादहङ्कारात् ।
भूतादेस्तन्मात्रः स तामसस्तैजसादुभयम् ॥
६. अतिदूरात्सामीप्यादिन्द्रियघातात्मनोऽनवस्थानात् ।
सौक्ष्म्याद्व्यवधानादभिभवात्समानाभिहाराच्च ॥
- प्र. ३. पञ्च वाक्यानि विवृणुत । (३०)
१. केन शुक्लीकृता हंसा मयूराः केन चित्रिताः ।
२. इन्द्रियवर्गे मन उभयात्मकम् ।
३. एतानि प्रकृतेः सप्त रूपाणि ।
४. षट्प्रमाणानीति जैमिनिः ।
५. वैराग्यमपि द्विविधम् ।
६. बुद्धेः सात्त्विकं रूपं चतुर्विधं भवति ।
- प्र. ४. टिप्पण्यौ लिखत । (२०)
१. पङ्खन्धसंयोगः
२. त्रयो गुणाः
३. प्रकृतिविकृतयः
